

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Rusetti ry kiittää mahdollisuudesta lausua mietinnöstä ja haluaa nostaa esille sen huolestuttavan seikan, että vammaisten tyttöjen ja naisten aseman parantaminen ja heidän suojelemisensa väkivallalta, on työryhmän mietinnössä hyvin ohuelti käsitelty. Itse direktiivi on vahvasti sidoksissa YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien sopimukseen (CRPD), erityisesti sen artikloihin 6 (Vammaiset naiset) ja 16 (Vapaus hyväksikäytöstä, väkivallasta ja pahoinpitelystä). YK:n vammaisyleissopimuksen ja NKV-direktiivin esiin nostamat arviointikehykset ja tukitoimet nimenomaisesti vammaisia tyttöjä ja naisia ajatellen on otettava direktiivin täytäntöönpanossa paremmin huomioon.

Vammaisten tyttöjen ja naisten kohtaaman väkivallan nykytila on se, että vammaiset naiset ryhmänä kohtaavat moninkertaisesti enemmän väkivaltaa vammattomiin naisiin verrattuna. Esitys täytäntöönpanosta, jonka nimenomainen tarkoitus on suojella naisia väkivallalta, ei voi sivuuttaa ryhmää, johon väkivalta kohdistuu voimakkaimmin. Jos vaikutuksia ei arvioida, ei voida tietää, saavuttavatko ehdotetut suojelutoimet (ETL 9 b §:n riskinarviointi, Seri-tukikeskukset, tukipalveluohjaus) korkeimman riskin uhrin. Mietinnön nykytilan kuvauksesta puuttuvat tiedot ja tilastot vammaisiin henkilöihin ja erityisesti naisiin kohdistuvasta väkivallasta.

Vammaisia henkilöitä käsitellessä ihmisryhmänä on hyvä muistaa, että kyseessä on laskutavasta riippuenkin prosentuaalisesti suuri osa väestöstä. Suomessa arviot vammaisten henkilöiden määrästä vaihtelevat määritelmän mukaan 7 %:sta 29 %:iin työikäisistä; EHSIS-tutkimuksen mukaan 15–64-vuotiaita vammaisia henkilöitä on noin 511 000 eli 15 % ikäryhmästä (Tepora-Niemi & THL, 2019). Naisia heistä on yli puolet, ja vammaisuus yleistyy iän myötä – samoissa ikäryhmissä, joissa lähisuhdeväkivallan uhrin ovat. Mittakaava on siten satoja tuhansia naisia. Vaikutusarvioinnin sivuuttama ryhmä on suurempi kuin moni mietinnössä erikseen tarkasteltu ryhmä. Jo pelkkä ryhmän koko tekee vammaisvaikutusten arvioinnista olennaisen vaikutusarviointiohjeen tarkoittamassa mielessä, varsinkin kun olennaisuus on mietinnön itsensä käyttämä kriteeri.

Direktiivin johdanto-osan 72 kappale edellyttää, että vammaiset naiset voivat hyötyä täysimääräisesti kaikista direktiivin oikeuksista yhdenvertaisesti muiden kanssa, myös vähimmäistason täytäntöönpanossa. Mietintö ei viittaa kappaleeseen kertaakaan, eikä yksikään lakiehdotus tai perustelu varmista tätä.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistason? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

Rusetti ry pitää erityisen huolestuttavana sitä, että Nollalinjan chat-palvelu ei kuuluisi direktiivin edellyttämään vähimmäistason. Chat-palvelu on esimerkiksi monille kuuroille, kuulovammaisille ja puhevammaisille ainoa mahdollinen tapa hyödyntää Nollalinjaa ja näin ollen saada apua. Mikään järjestetty tuen tapa väkivallan uhreille ei saa kategorisesti jättää syrjään kokonaisia ihmisryhmiä. Näin ollen voidaan todeta, että kaikkien väkivallan uhreille tarjottavien tukipalveluiden tulee olla saavutettavia ja esteettömiä.

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Rusetti ry haluaa korostaa, kun asianomistajana on vammaisen nainen, tulee suojelun tarpeen arviointiin kiinnittää erityistä huomiota ja se suojeluntarpeen arviointi tulee aina kirjata esitutkimateriaaleihin. Viranomaisten tulee varmistaa, että asianomistaja saa riittävät sekä todelliset tukipalvelut oikea-aikaisesti.

Väkivaltaa kokeneen vammaisen naisen suojelu ei sisälly eikä voi sisältyä vammaispalvelulakiin. Vammaispalvelulain tarkoituksena on toteuttaa yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskuntaan sekä poistaa ja ehkäistä niiden toteutumisen esteitä, tukea itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeutta sekä turvata yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät arjen palvelut.

Vammaispalvelulaki ja/tai sosiaalihuoltolaki ei pysty vastamaan väkivaltaa kokeneen vammaisen naisen äkilliseen ja erityistä ammattiosaamista vaativaan palvelu- ja tukitarpeeseen, jota väkivaltilanteessa syntyy. Viranomaisten tulee myös huomioida suojelun tarpeen arviointia tehdessä väkivallan tekijöiden erityispiirteet, kun asianomistajana on vammaisen nainen. Väkivallan tekijä vammaisen naisen kohdalla on usein läheinen, omainen, henkilökohtainen avustaja, asumispalvelun työntekijät tai muu palvelutuottaja, josta vammaisen nainen on riippuvainen. Myös eri väkivallan muodot tulee huomioida, kuten pakottava kontrolli, kun asianomistajana on vammaisen nainen.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Rusetti ry ehdottaa, että uhrin vammaisuus, pitkäaikaissairaus tai toimintarajoite tulee huomioida tuomiota koventavana tekijänä. Vammaisen nainen on erityisen haavoittuvassa asemassa ja usein täysin puolustuskyvytön.

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Rusetti ry kannattaa ehdotusta. Vammaisten naisten kohdalla laajennus on erityisen tärkeä, koska asianomistajana oleva vammaisen nainen on usein riippuvuussuhteessa väkivallan tekijään, tekijä on hänen avustajansa tai muu henkilö, jonka avusta nainen on arjessa välttämättä riippuvainen.

CRPD:n artikkelit 6, 13 ja 16 yhdessä velvoittavat valtiota varmistamaan, että rikosprosessin suojelutoimet ovat tosiasiallisesti saavutettavia ja tunnustavat avustussuhteiden erityispiirteet. CRPD:n art. 13 edellyttää tehokasta pääsyä oikeusprosessiin yhdenvertaisesti muiden kanssa, mukaan lukien menettelylliset mukautukset. Art. 16 edellyttää nimenomaisesti toimenpiteitä, joilla ehkäistään laitospäristöissä ja avustussuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. Art. 6 velvoittaa varmistamaan, että vammaiset naiset voivat täysimääräisesti käyttää kaikkia ihmisoikeuksiaan. Pelkkä laajennuksen kirjaaminen lakiin ei riitä. Tarvitaan myös viranomaisten koulutus pakottavan kontrollin tunnistamisesta avustussuhteissa sekä varmistus siitä, että kuulustelutilanteessa on saatavilla tarvittava kommunikaatiotuki. Pakottava kontrolli avustussuhteessa voi ilmetä esimerkiksi siten, että avustaja pidättelee tai uhkaa pidätellä välttämätöntä apua, kätkee apuvälineitä, eristää naisen sosiaalisista suhteistaan tai kontrolloi hänen kommunikaatiotaan ja asiointiaan viranomaisten kanssa. Riippuvuussuhde tekee ilmoittamisesta ja todistamisesta erityisen vaikeaa, minkä vuoksi suojelutoimien on oltava ennakoivia eikä pelkästään reaktiivisia.

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Rusetti ry tukee ehdotusta välittää yhteystietoja tukipalveluihin ja haluaa korostaa, että tietoihin tulee lisätä asianomistajaa koskevat tiedot vammaisuudesta tai toimintarajoitteesta, jolla varmistetaan, että jokainen väkivaltaa kokenut henkilö saa esteettömät ja saavutettavat tukipalvelut oikea-aikaisesti.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Rusetti ry kannattaa yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäviin lisättäväksi NKV-direktiivin seurannan. Rusetti kuitenkin haluaa muistuttaa, että valtion tulee varmistaa riittävät resurssit direktiivin seurannalle. Mietinnössä todetaan, että NKV-direktiivin lisääminen ei lisäisi yhdenvertaisuusvaltuutetun työmäärää, mitä Rusetti ry pitää virheellisenä tulkintana. NKV-direktiivin seurannan tosiasiallinen toteuttaminen vaatii lisäresursseja.

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Rusetti ry kannattaa ehdotusta tukikeskusten ylläpitämisestä hyvinvointialueilla ja Uudellamaalla HUS-yhtymässä. Rusetti ry muistuttaa, että tukikeskusten tulee olla saavutettavia ja esteettä, jotta palvelut ovat kaikkien tukikeskuksen alueella asuvien henkilöiden käytössä toimintakykyyn katsomatta. Valtion tulee myös huomioida, että jokaisella avun tarvitsijalla tulee olla tosiasiallinen pääsy palveluihin asuinpaikasta huolimatta. Valtion tulee varmistaa lainsäädännöllä, että asiakas pääsee palveluihin tarvittaessa maksutta taksilla tai ns. Kela-kyydillä. Vammaisen naisen seri-tukikeskukseen pääsy ei voi estyä sosiaali- tai vammaispalvelulain mukaisten liikkumisen tuen palveluiden mukaisten matkustusrajoitusten takia.

Seri-tukikeskusten palvelut tulee olla myös käyttäjälleen maksuttomia ja niiden tulee huomioida asiakkaiden erilaiset toimintakyvyn rajoitteet. Rusetti ry kiinnittää huomiota siihen, että lausuntoluonnos ei käsittele turvakotien saavutettavuutta ja esteettömyyttä. Osapuolten komitea on suosituksessaan (IC-CP(2025)5, kohta 79) edellyttänyt, että turvakotien määrää lisätään ja niiden maantieteellinen jakautuminen varmistetaan Istanbulin sopimuksen standardien mukaisesti siten, että ne tarjoavat turvallisen majoituksen kaikille uhreille, mukaan lukien intersektionaalisen syrjinnän vaarassa oleville naisille. Vammaisten naisten pääsy turvakoteihin edellyttää saavutettavuutta ja fyysistä esteettömyyttä, kommunikaatiotukea ja henkilökohtaisen avun järjestämistä myös turvakodissa. Näitä vaatimuksia ei mietinnössä tunnisteta.

Lisäksi Rusetti ry haluaa korostaa, että vammaiselle naiselle sosiaalihoitolain ja vammaispalvelulain mukaiset palvelut eivät korvaa seri-tukikeskuksen tarjoamia tukipalveluita akuuteissa kriisitilanteissa. Sosiaalihoitolain ja vammaispalvelulain mukaisia palveluita on akuuteissa tilanteissa mahdoton saada näiden palveluiden lainmukaisten käsittelyaikojen pituuksien ja palvelutarpeen arviointikriteerien takia.

Osapuolten komitea on suosituksessaan (IC-CP(2025)5, kohta 81) edellyttänyt SERI-verkoston laajentamista syrjäisille alueille sekä palveluihin pääsyn esteiden, kuten aikarajoitusten, poistamista, jotta kaikki seksuaaliväkivallan uhrin voivat saada kokonaisvaltaista tukea. Tämä vahvistaa Rusetti ry:n kantaa siitä, että vammaisten naisten tosiasiallinen pääsy SERI-tukikeskuksiin ei voi estyä sosiaalihoito- tai vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen matkustusrajoitusten eikä muidenkaan hallinnollisten esteiden vuoksi.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

Rusetti ry kannattaa seri-tukikeskusten maksuttomuutta. Laissa tulisi huomioida lisäksi erityisesti tukikeskuksen palveluihin matkustamisen maksuttomuus. Jokaisen seksuaaliväkivallan uhrin tulee päästä palveluihin taloudellisesta tilanteesta tai asuinpaikasta riippumatta.

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Rusetti ry katsoo, että esityksen taloudellinen vaikutusarviointi on puutteellinen, koska vammaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan vaikutuksia ei ole arvioitu lainkaan. Tämä on taloudellisesti merkittävä puute: jos palvelut eivät tavoita korkeimman riskin uhreja, resurssit kohdennetaan tehottomasti.

GREVIO on arviointiraportissaan (2024) todennut, että vammaiset naiset kohtaavat väkivaltaa moninkertaisesti muihin naisiin verrattuna. Väkivallasta aiheutuvat kustannukset kasaantuvat samanaikaisesti terveydenhuollolle, mielenterveyspalveluille, sosiaalipalveluille ja oikeusprosessille. Varhainen, saavutettava ja esteetön kriisiapu, mukaan lukien tosiasiallinen pääsy seri-tukikeskuksiin, vähentää näitä pitkäkestoisia kustannuksia. Rusetti ry korostaa: kun saavutettavat ja esteettömät palvelut toteutetaan hyvin, väkivallasta aiheutuvat kustannukset vähenevät.

Rusetti ry korostaa, että matkakustannusten ja kuljetusrajoitusten aiheuttama este seri-tukikeskukseen pääsyssä on konkreettinen taloudellinen kysymys. Jos vammaisen naisen ei pääse akuutissa kriisitilanteessa palveluiden piiriin, väkivalta todennäköisesti jatkuu ja uusiutuu, mikä kasvattaa kustannuksia kaikilla palvelusektoreilla pitkällä aikavälillä.

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Rusetti ry katsoo, että esityksen viranomaisvaikutusten arviointi on puutteellinen vammaisten naisten osalta kahdella keskeisellä tavalla.

Ensinnäkin viranomaisten osaaminen ei vastaa vammaisten naisten väkivaltatilanteiden vaatimuksia. Vammaisen naisen kohtaaminen edellyttää viranomaiselta samanaikaista ymmärrystä väkivallan dynamiikasta, pakottavasta kontrollista avustussuhteesta sekä vammaisuuden vaikutuksesta asiointiin ja kommunikaatioon. Tätä osaamista ei tällä hetkellä systemaattisesti varmisteta poliisin, sosiaalityön eikä terveydenhuollon peruskoulutuksessa tai täydennyskoulutuksessa. Esitys ei sisällä toimenpiteitä tämän puutteen korjaamiseksi.

Toiseksi poliisi, sosiaalityö ja vammaispalvelut toimivat erillään ilman selkeää koordinaativastuuta tilanteissa, joissa väkivallan uhri on vammaisen nainen. Akuutissa kriisitilanteessa asiakas putoaa helposti sektoreiden väliin, koska kukaan viranomainen ei ota kokonaisvastuuta palveluohjauksesta.

Osapuolten komitea on suosituksessaan (IC-CP(2025)5, kohta 75) edellyttänyt institutionalisoitujen moniviranomaisrakenteiden perustamista julkisten ja järjestötoimijoiden välille, sukupuolisensitiivisellä ja uhrikeskeisellä lähestymistavalla sekä uhrin oikeudet, turvallisuus ja voimaantumisen keskiössä, tuettuna ohjeistuksilla, protokollilla ja tiedonjakomekanismeilla. Tämä vahvistaa Rusetti ry:n kantaa siitä, että koordinaativastuun puuttuminen vammaisen naisen palveluohjauksessa ei ole yksittäinen hallinnollinen puute, vaan Istanbulin sopimuksen velvoitteiden vastainen rakenteellinen ongelma.

Osapuolten komitea on suosituksessaan (IC-CP(2025)5, kohta 66) edellyttänyt pakollista, standardisoitua koulutusta oikeus-, lainvalvonta-, sosiaalihuolto-, terveydenhuolto- ja koulutussektorin ammattilaisille kaikista Istanbulin sopimuksen kattamista naisiin kohdistuvan väkivallan muodoista. Tämä vahvistaa Rusetti ry:n kantaa siitä, että viranomaisten koulutus vammaisten naisten kohtaamien väkivaltatilanteiden erityispiirteistä ei ole vapaaehtoinen lisätoimenpide, vaan kansainvälinen velvoite.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Rusetti ry katsoo, että esityksellä on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia, joita mietintö ei tunnista.

Lainsäädäntö, joka sivuuttaa vammaiset naiset vaikutusarvioinnissa, lähettää yhteiskunnallisen viestin siitä, että tämä ryhmä ei ole täysimääräinen oikeuksien subjekti. Tällä on vaikutusta sekä viranomaisten asenteisiin että vammaisten naisten omaan kokemukseen siitä, kannattaako apua hakea. Jos vammaisen nainen kokee, että häntä ei uskota tai hänen tilannettaan ei tunnisteta, ilmoituskyvnys nousee, väkivalta jää piiloon ja pitkittyy. Esteetön ja osaava palvelujärjestelmä sen sijaan madaltaa kynnystä hakea apua ja vähentää väkivallan piiloon jäämistä.

Vammaisten naisten sivuuttaminen ei ole yksittäinen puute, vaan osa laajempaa rakenteellista ongelmaa, jossa intersektionaalinen syrjintä jää tunnistamatta. Direktiivin tosiasiallinen tavoite, väkivallan torjuminen, ei toteudu, jos täytäntöönpano ei tavoita niitä, joihin väkivalta kohdistuu voimakkaimmin.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

Mietinnön jaksossa 5.2.3.1 ei arvioida esityksen vaikutuksia vammaisiin henkilöihin, vaikka vammaiset naiset kokevat tutkimusten mukaan väkivaltaa moninkertaisesti muihin naisiin verrattuna (FRA 2014; GREVIO (2024) 9) ja vaikka direktiivin johdanto-osan 72 kappale nimenomaisesti edellyttää, että vammaiset naiset voivat hyötyä direktiivin oikeuksista täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti. Kun toimintarajoitteita raportoitiin Suomessa yli kolmannes aikuisväestöstä, kyse on olennaisesta ihmisryhmävaikutuksesta valtioneuvoston vaikutusarviointiohjeen (2022:66) tarkoittamassa mielessä. Esityksen jatkovalmistelussa tulee arvioida ehdotusten vaikutukset vammaisiin naisiin ja vammaisiin henkilöihin sekä kuulla vammaisjärjestöjä CRPD:n 4 artiklan 3 kohdan ja YK:n vammaiskomitean Suomelle antamien loppupäätelmien (CRPD/C/FIN/CO/1, 2025) mukaisesti.

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

Vähimmäisvelvoitteet pitävät sisällään vammaisten tyttöjen ja naisten kohtaaman väkivallan erityispiirteiden huomioimisen. Tämä ei mietinnössä toteudu vähimmäisvelvoitteiden tasolla.

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

Rusetti ry ei ota yksityiskohtaisesti kantaa säätämisyjärjestyskysymyksiin, mutta haluaa korostaa, että mietinnön perustuslaillinen tarkastelu jää puutteelliseksi vammaisten naisten osalta. Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännökset edellyttävät, että lainsäädännön vaikutukset arvioidaan myös haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien kannalta. Tämä arviointi puuttuu mietinnöstä kokonaan.

Rusetti ry muistuttaa lisäksi, että Suomea sitova YK:n vammaissopimus (CRPD) on osa Suomen oikeusjärjestystä ja sen velvoitteet koskevat myös kansallista lainsäädäntöä. CRPD:n artikkelit 6, 13 ja 16 sekä direktiivin johdanto-osan 72 kappale muodostavat yhdessä velvoittavan kehyksen, joka edellyttää vammaisten naisten huomioimista täytäntöönpanossa. Tätä kehystä ei mietinnössä tunnisteta eikä sovelleta.

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Rusetti ry nostaa esille kolme asiaa, jotka puuttuvat mietinnöstä kokonaan.

Ensinnäkin mietintö ei käsittele digitaalista väkivaltaa ja pakottavaa kontrollia verkossa. Vammaisille naisille digitaaliset yhteydet ovat usein ainoa itsenäinen kommunikaatiokanava. Verkossa tapahtuva väkivalta, valvonta ja eristäminen on sen vuoksi erityisen vakava uhka, johon täytäntöönpanon tulisi vastata.

Toiseksi mietintö ei tunnista laitosasumiseen ja asumispalveluyksiköihin liittyvää väkivaltaa rakenteellisena kysymyksenä. Laitoksissa asuvat vammaiset naiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, koska väkivalta voi olla institutionaalista eikä yksittäisen tekijän aiheuttamaa. Tällaisessa tilanteessa tavanomainen ilmoittamis- ja suojelurakenne ei toimi.

Kolmanneksi mietintö käsittelee vammaisia naisia suojelun kohteina, ei aktiivisina toimijoina. CRPD:n keskeinen periaate on "ei meistä ilman meitä". Vammaisilla naisilla on oikeus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon, ja tämä oikeus on tunnistettava myös väkivallan torjunnan lainsäädännössä.

Osapuolten komitea on suosituksessaan (IC-CP(2025)5, kohta 90) edellyttänyt, että lainvalvontaviranomaiset varustetaan resursseilla ja sukupuolisensitiivisellä, traumatietoisella koulutuksella vastataksaan kaikkiin Istanbulin sopimuksen kattamiin väkivallan muotoihin, mukaan lukien niiden digitaaliset ilmenemismuodot. Tämä vahvistaa Rusetti ry:n kantaa siitä, että digitaalinen väkivalta on tunnistettava täytäntöönpanossa omana vakavana väkivallan muotonaan.

Rusetti ry pitää myös erittäin valitettavana sitä, että työryhmä katsoo, että rikoksen tekemistä lapsen läsnä ollessa ei tulisi erikseen kriminalisoida eikä säätää koventamisperusteeksi. Lapsen turvallisuuden ja hyvinvoinnin suojeleminen väkivaltaisessa ympäristössä on erityisen tärkeää ja rikoksen koventamisperusteeksi säätäminen kannatettava keino parantaa lasten oikeusturvaa.

Istanbulin sopimuksen osapuolten komitea on 5.6.2025 antamassaan Suomea koskevassa suosituksessa (IC-CP(2025)5, kohta 83) nimenomaisesti edellyttänyt, että lainsäädäntö heijastaa lasten altistumisen vaikutuksen sopimuksen kattamille väkivallan muodoille asettamalla sen pakolliseksi huoltajuus- ja tapaamisoikeuspäätöksissä huomioon otettavaksi kriteeriksi. Tämä suositus tukee Rusetti ry:n kantaa, että lapsen läsnäolo väkivaltilanteessa tulee säätää rikoksen koventamisperusteeksi.

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

GREVIO:n suositus vammaisiin naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä jää esityksessä ilman toimenpiteitä. Direktiivin täytäntöönpanossa on tärkeää tosiasiallisesti huomioida intersektionaalinen näkökulma. Työryhmä vastaa GREVIO:n huomioon viittaamalla yleisiin toimenpideohjelmiin (Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman ”haavoittuvia ryhmiä osallistava” kampanja, Väkivallaton lapsuus -suunnitelma). Mikään mainituista toimenpiteistä ei kohdistu erityisesti vammaisiin naisiin, eikä työryhmä esitä asiasta omaa arviota tai toimenpiteitä. GREVIO on arviointiraportissaan kehottanut varmistamaan, että sellaista ennalta ehkäisevää työtä tehdään lisää, jolla tartutaan nimenomaan siihen sukupuolittuneeseen väkivaltaan, joka kohdistuu vammaisiin naisiin ja tyttöihin ja muihin intersektionaalisen syrjinnän vaarassa oleviin naisiin, sekä arvioimaan säännöllisesti toteutettujen valituskampanjoiden ja keskeisimpien ennalta ehkäisevien toimenpiteiden vaikutuksia.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Rusetti ry pitää NKV-direktiivin kansallista täytäntöönpanoa tärkeänä askeleena naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnassa. Direktiivi luo merkittävän oikeudellisen perustan uhrien suojelulle, ja Rusetti ry kannattaa mietinnön keskeisiä ehdotuksia, kuten seri-tukikeskusten laajentamista

hyvinvointialueille, yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin, yhdenvertaisuusvaltuutetun seurantatehtävää sekä kuulustelua koskevaa laajennusehdotusta.

Jotta täytäntöönpano on tosiasiallisesti tehokas ja tarkoituksenmukainen, mietinnössä tunnistetut puutteet on korjattava jatkovalmistelussa. Vammaiset naiset kohtaavat väkivaltaa moninkertaisesti muihin naisiin verrattuna, mutta heidät on sivuutettu vaikutusarvioinnissa kokonaan. Tämä on korjattava: ehdotusten vaikutukset vammaisiin naisiin on arvioitava erikseen ja vammaisjärjestöjä on kuultava CRPD:n 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Saavutettavuus ja esteettömyys eivät ole lisäarvo tai erityisjärjestely, vaan kaikkien palveluiden perustaso. Seri-tukikeskusten, Nollalinjan ja kaikkien muiden väkivallan uhreille suunnattujen palveluiden on oltava saavutettavia ja esteettä toimintakyvystä riippumatta. Tähän kuuluvat fyysinen esteettömyys, kommunikaatiotuki, tulkkauspalvelut sekä maksuton pääsy palveluihin asuinpaikasta riippumatta.

Rusetti ry korostaa vammaisjärjestöjen roolia toimeenpanossa. Järjestöillä on korvaamatonta asiantuntemusta vammaisten naisten arjesta, palvelutarpeista ja väkivallan erityispiirteistä. Viranomaisten koulutuksessa, palveluiden kehittämisessä ja seurannassa vammaisjärjestöt tulee ottaa kumppaneiksi, ei pelkästään lausunnonantajiksi.

Direktiivin johdanto-osan 72 kappale sekä CRPD:n artikkelit 6, 13 ja 16 muodostavat yhdessä sitovan velvoittavan kehyksen, joka edellyttää vammaisten naisten täysimääräistä huomioimista täytäntöönpanossa. Rusetti ry on valmis osallistumaan tämän työn toteuttamiseen.

Täckman Anni
Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys - Rusetti ry